HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. סם מותיר ועברת על לאו כתם שבפנינו, נמקו הכתוב בעשה זה מעומדן של שאר לאוין לומר זה עניו ותקנם עצילתו שיעבדנו (שבועות ג:) ומשמע שזה עניו של לאו שאם יותירנו יעבדנו (סנהדרין סג:) שהמעשה שאמור מהניו תקנתו וכפרתו על עבירת הלאו (מכות ד:) כל לאו שניתק לעשה אין ניקון עליו דמשמע זו היא תקנתו שם מעבור על הלאו עשה זאת ויהיללו, ועוד הלא דמי לאלו שניתקו לעשה שהמלקות נסמך לו (פסחים פד.). לא מן השם הוא זה. לא מעשה זה המלקות בטל בו אחד כל עמנו אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה (שבועות ג:) כלומר טעם זה אינו מן השיקר (סנהדרין סג:) אין טעם זה שיקר, דלאו שניתק לעשה אין ניקון עליו, אלא אפי׳ מה שהמותיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד:). משתי בהמות. מדנקט דמשתי בהמות כי היכי דליכוי תרוייהו ימיעת נקט, דאי ימין ושמאל מה לי שתי בהמות ומה לי אחת (לקמן צא.). אכלו ואין בו כזית חייב. משום דכריה הוא (לקמן צו.). ומייב כל שהוא (לקמן צו.). בארבעה פרקים בשנה. בהני ד׳ פרקים ממקיקין ליה לאיתם דכל מאן דזיין בהאי שתיו לא מיתסי ומשום הכי קתמר אתא שהיו לא מיתסי ומשום מכרתי לשחוט ולא אתא אתא לא הצא שהמכור אתא מחתי ואתא בנו דניחם אחד מחייב האחרון ואלו ימים לי אפשר בלא בשר ובלא יין (עי״ז ה:). ערב יו״ט האחרון של חג. מפני שהוא יום השלמת קרבנות האב אתן מי שלא חג וכו׳ (שם). וערב יו״ט הראשון של פסח. יי״ל דניחן משום פסחים (שם).

וערב עצרת. משום שלמי חגיגה ועולת ראיה (שם). וערב ראש השנה. ר״ה יום טוב הוא ומוכלין בשר (שם). ערב יום הכפורים. נמי משום כל שאוכל ושותה בע׳ וכו׳ (שם). בגלגל. היו רגילין להקדים שמחת יותר (שם). ואין לו ללוקה. כשהוא האור, אלא דינר. שנתן לו דינר מעטות יום בשוה דינר בשר (ערובין פא:). אם מת מת ללוקה. שם מת האור אבד ללוקה מה שנתן (שם). אבל בשאר ימות השנה אינו כן. אין משתיהן אחד נשרפו בשר ולא יין (שם). אם לא הודיעו. בארבעה פרקים בשנה מוכר שאכר פרה לשחוט ובו ביום נמה לאחר שחוט, צריך להודיעו אחה מכרתי היום לשחוט, ואם לא הודיעו ובו ביום מכר בשר לאחר שחוט ואכלו שזיכה לו. בשעה לוקה בשור זה שור דינר על ידי אחר. שאכר האור לאחר ואמר לו זה בשר שלא נשחט בשבת ולא נתנבלה (ערובין פא:). דזכות הוא לו. שמועלת מעות לזכות (שם). אין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חוב לו אפילו בפקפה (קדושין כג.) דבר שהוא לטעתו קרוי חוב (כתובות י. וכעי״ז ב״מ י.) דבר שהוא חוב לו שלוחו חפץ בו אפילו בפקפה מן ההקדש ומן הכפה ומן הכפף וקם לו, ק״ו בלוקה שהמיזיק בכשהוא לחזור בו אם ילקה, דכיון שאם מן ההפיזוי (ערובין פא:) ומשיכה לא קנה (בכורות יג:). שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה. שמא יניחם לוקה בבית מוכר ובו ביום נגנבו או אבדו, ואי אפשר לו לאדם שלא יהא לו חטין בביתו ולא יהא לו מעות לקנות חטין בשוק, ואין בית דין מחייבין אותו לשלם לו עד שיהא לו חטין בביתו (בבא מציעא ע:). ובקדשים לילה הולך אחר היום. שעבר, דכתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, ולמה לי הלילה קרי יום קרבנו (תמורה יד.). והדרן עלך אותו ואת בנו

מוסף רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. שם מותיר ועברת על לאו כתם שבפנינו, נמקו הכתוב בעשה זה מעומדן של שאר לאוין לומר זה עניו ותקנם עצילתו שיעבדנו (שבועות ג:) ומשמע שזה עניו של לאו שאם יותירנו יעבדנו (סנהדרין סג:) שהמעשה שאמור מהניו תקנתו וכפרתו על עבירת הלאו (מכות ד:) כל לאו שניתק לעשה אין ניקון עליו דמשמע זו היא תקנתו שם מעבור על הלאו עשה זאת ויהיללו, ועוד הלא דמי לאלו שניתקו לעשה שהמלקות נסמך לו (פסחים פד.). לא מן השם הוא זה. לא מעשה זה המלקות בטל בו אחד כל עמנו אין בו מלקות לפי שאין בו מעשה (שבועות ג:). כלומר טעם זה אינו מן השיקר (סנהדרין סג:) אין טעם זה שיקר, דלאו שניתק לעשה אין ניקון עליו, אלא אפי׳ מה שהמותיר אינו לוקה לפי שהוא לאו שאין בו מעשה (מכות ד:). משתי בהמות. מדנקט דמשתי בהמות כי היכי דליכוי תרוייהו ימיעת נקט, דאי ימין ושמאל מה לי שתי בהמות ומה לי אחת (לקמן צא.). אכלו ואין בו כזית חייב. משום דכריה הוא (לקמן צו.). ומייב כל שהוא (לקמן צו.). בארבעה פרקים בשנה. בהני ד׳ פרקים ממקיקין ליה לאיתם דכל מאן דזיין בהאי שתיו לא מיתסי ומשום הכי קתמר אתא שהיו לא מיתסי ומשום מכרתי לשחוט ולא אתא אתא לא מכרתי שהמכור אתא מחתי ואתא בנו דניחם אחד מחייב האחרון ואלו ימים לי אפשר בלא בשר ובלא יין (עי״ז ה:). ערב יו״ט האחרון של חג. מפני שהוא יום השלמת קרבנות האב אתן מי שלא חג וכו׳ (שם). וערב יו״ט הראשון של פסח. יי״ל דניחן משום פסחים (שם).

וערב עצרת. משום שלמי חגיגה ועולת ראיה (שם). וערב ראש השנה. ר״ה יום טוב הוא ומוכלין בשר (שם). ערב יום הכפורים. נמי משום כל שאוכל ושותה בע׳ וכו׳ (שם). בגלגל. היו רגילין להקדים שמחת יותר (שם). ואין לו ללוקה. כשהוא האור, אלא דינר. שנתן לו דינר מעטות יום בשוה דינר בשר (ערובין פא:). אם מת מת ללוקה. שם מת האור אבד ללוקה מה שנתן (שם). אבל בשאר ימות השנה אינו כן. אין משתיהן אחד נשרפו בשר ולא יין (שם). אם לא הודיעו. בארבעה פרקים בשנה מוכר שאכר פרה לשחוט ובו ביום נמה לאחר שחוט, צריך להודיעו אחה מכרתי היום לשחוט, ואם לא הודיעו ובו ביום מכר בשר לאחר שחוט ואכלו שזיכה לו. בשעה לוקה בשור זה שור דינר על ידי אחר. שאכר האור לאחר ואמר לו זה בשר שלא נשחט בשבת ולא נתנבלה (ערובין פא:). דזכות הוא לו. שמועלת מעות לזכות (שם). אין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול לעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חוב לו אפילו בפקפה (קדושין כג.) דבר שהוא לטעתו קרוי חוב (כתובות י. וכעי״ז ב״מ י.) דבר שהוא חוב לו שלוחו חפץ בו אפילו בפקפה מן ההקדש ומן הכפה ומן הכפף וקם לו, ק״ו בלוקה שהמיזיק בכשהוא לחזור בו אם ילקה, דכיון שאם מן ההפיזוי (ערובין פא:) ומשיכה לא קנה (בכורות יג:). שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה. שמא יניחם לוקה בבית מוכר ובו ביום נגנבו או אבדו, ואי אפשר לו לאדם שלא יהא לו חטין בביתו ולא יהא לו מעות לקנות חטין בשוק, ואין בית דין מחייבין אותו לשלם לו עד שיהא לו חטין בביתו (בבא מציעא ע:). ובקדשים לילה הולך אחר היום. שעבר, דכתיב ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, ולמה לי הלילה קרי יום קרבנו (תמורה יד.). והדרן עלך אותו ואת בנו

תורה אור השלם

1. וְשׁוֹר אוֹ שֶׂה אֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד: ויקרא כב כח

2 וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: בראשית א ה

א) הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. ר׳ יהודה אומר עד שיהא בו כזית: ב) אבל שני גידין בקמא מן בצמרת אלא מ׳ היכי דמי אילימא בזה אחר זה ובשתי התראות מ״ט דרבי יהודה דאמר ארבעים ותו לא אלא פשיטא בבת אחת ובחדא התראה מאן ת״ק אילימא רבנן דפליגי עליה דסומכוס ומה התם דגופין מוחלקין פטרי רבנן הכא לא כל שכן אלא לאו סומכוס היא לעולם בזה אחר זה ודקאמרת מ״ט דרבי יהודה לגזרת ג) דלית ביה כזית דתניא בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אין צריך להודיעו ומודה רבי יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד ד) בארבעה פרקים אלו משחיטין את המטבח בעל כרחו אפילו שור שוה אלף דינרים ואין לו ללוקה אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקה אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר: גמ׳ ה) תנא אם לא הודיעו הולך ושוחט ואינו נמנע: אמר רבי יהודה אימתי [וכו׳]: למה לי למיתני את האם לחתן ואת הבת לכלה מלתא אגב אורחיה קמשמע לן דאורח ארעא למטרח בי חתנא טפי מבי כלתא: בארבעה פרקים אלו [וכו׳]: ו) והא לא משך אמר רב הונא אמר רב כשמשך אי הכי אימא סיפא אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר והא משך אמר ר׳ שמואל בר רב יצחק לעולם שלא משך וכגון שזיכה לו על ידי אחר בארבעה פרקים אלו דזכות הוא לו ז) חזכין לאדם שלא בפניו בשאר ימות השנה דחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא בפניו ח) רבי אלעזר אומר אמר רבי יוחנן בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים בדבריהם על דין תורה ט) דאמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומה טעם אמרו משיכה קונה גזירה שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה: מתני׳ י) יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה את זו דרש רבי שמעון בן זומא נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה: גמ׳ ת״ר את זו דרש ר״ש בן זומא לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים יא) ובקדשים לילה הולך אחר היום יכול אף זה כן נאמר כאן יום אחד ונאמר במעשה בראשית יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום [אחד] האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה רבי

ובדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל. תימה דבריהם כתובות (דף ה.) פריך יום הכפורים אחל להיות בשני בשבת ילמה גזירה שמא ישחוט בן עוף ומשני לא פריך משאר ימים טובים להוי ל״ש ומומר ר״ת דבשאר ערב י״ט שוחטין בהמות כדאמר הכא אבל ערב יוה״כ לא היו מוכלין אלא בשר עוף ודגים כדאמר בפ״ב ר״ה (דף ח.) ומהא משמע דאין ישחוט